

Copyright © 2021 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Nisan 2021 • 9(23) • 5-17

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 27 Kasım 2020
 Kabul | 22 Şubat 2021

Risk Analiz Yöntemlerinin Psikoloji Temelli Değerlendirilmesi: Gençler Arasında Şiddet İçeren Radikalleşme Risk Analiz Örneği

Ahmet Demirden*

Öz

Kuramsal ve yönetsel olarak iyi yapılandırılmış adli risk analizleri uygulayıcılara sistematik ve delile dayalı öngörüler sunma işlevini yerine getirebilirler. Diğer taraftan etkili bir şekilde yapılandırılmamış risk analiz uygulamaları ise yüksek riskli hükümlülerin erken tahliye edilmeleri veya düşük risk grubunda bulunan gençlerin özgürlüklerine gereksiz sınırlamalar getirilmesi gibi ciddi sorunlara neden olabilmektedir. Dolayısıyla risk analiz araçlarının kanıt temelli yöntemlerle tasarlanması olası risklerin etkin bir şekilde yönetilebilmesi için büyük önem taşımaktadır. Literatürde yapılan araştırmalara göre risk analizleri genel olarak *araçsız uzman görüşleri*, *aktüeryal risk analizleri* ve *yapılandırılmış uzman risk muhakemelerini* içeren yöntemler kullanılarak yapılandırılmaktadır. Bu üç yöntem arasında birçok farklılıklar bulunmakla birlikte en önemli ayrışma nesnellik ve öznellik boyutundadır. *Araçsız uzman görüşleri* tam anlamıyla öznel profesyonel tecrübe ve değerlendirilen kişi ile ilgili bilgilere dayanan öngörülerini içermektedir. Kontrol listelerindeki risk faktörlerinin değerlendirildiği *aktüeryal risk analizleri* uygulayıcıların kişisel görüşlerine yer vermeyen nesnel öngörülerini kapsamaktadır. Diğer taraftan, *yapılandırılmış uzman muhakemelerinde* ise risk göstergeleri uygulayıcılara sistematik olarak riskleri belirleme ve yorumlamalarında yol gösterme işlevini yerine getirmektedir. Bu çalışmada, farklı risk analiz yöntemlerinin güçlü ve zayıf yönleri karşılaştırılacak olup; sonrasında ise gençler arasında şiddet içeren radikalleşme hususuna yer verilerek, risk analizi bağlamında tartışılmaktadır. Gençler arasındaki şiddet içeren radikalleşme riskinin ayrışık ve belirsiz yapılı riskleri içermesi nedeniyle *aktüeryal* veya *araçsız uzman görüşü* yöntemlerine karşın yapılandırılmış uzman muhakemelerinin daha sistematik ve delile dayalı öngörüler sunabileceği iddia edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Gençler Arasında Şiddet İçeren Radikalleşme Riski, Risk Analiz Yöntemleri, Yapılandırılmış Uzman Risk Analizleri.

* Dr. Öğr. Üyesi, Polis Akademisi, Adli Bilimler Enstitüsü, Delil Bilimi Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye, ahmet.demirden@pa.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2864-3692

Abstract

Conceptually and methodologically well-structured forensic risk analysis can provide practitioners with systematic and evidence-based predictions. On the other hand, poorly designed risk assessments might result in serious consequences, such as the premature release of high risk offenders from custody or, conversely, having low-risk juvenile offenders suffering unnecessary restrictions on their freedoms as a result of ineffective risk assessment tools. Thus, it is imperative that risk assessments be evidence-based in order to ensure the effective management of risks. In the literature, risk assessments are designed based on the following three methods: *unaided professional judgments*, *actuarial approach*, and *structured professional judgments*. Though there are many differences in these methods, the most important pertains to objectivity and subjectivity. *Unaided professional judgments* involve risk predictions based solely on the subjective professional experiences and knowledge of the individual being assessed. *Actuarial tools* use a highly prescriptive and objective method to risk assessment based on checklists of risk indicators without taking into account practitioners' expert opinions. In *structured professional judgments*, on the other hand, the identified evidence-based risk predictors serve to guide the assessor via a process of systematically identifying and interpreting risks. In this paper, the strengths and limitations of different risk assessment methods are discussed, after which a conceptually based discussion is presented on risk assessments as they pertain to juvenile violent radicalization risk. Compared to unaided professional judgments or actuarial approaches, structured professional judgments might constitute a more effective method in assessing the risk of juvenile violent radicalization due to the heterogeneous nature of the threat.

Keywords: Juvenile Violent Radicalization, Risk Assessment Methods, Structured Professional Judgments.

Giriş

Risk analizlerinden gelecekte gerçekleşmesinden endişe duyulan belirli davranışların (risklerin) sistematik yöntemlerle anlamlı bir şekilde öngörülmesi beklenmektedir. Dolayısıyla, risk analiz araçları genellikle risk faktörleri ve riskler arasındaki ilişkileri belirlemek için kullanılmaktadır. Bununla birlikte risk analizlerinin risk yönetim kararlarını ve müdahale stratejilerini yönlendirmek, risk değerlendirmelerinde denetim izi sağlamak, yaygın karar verme hatalarını azaltmak gibi birçok getirisi olabilir (Helmus vd., 2015; s. 136). Diğer bir ifadeyle, risk analizleri adli süreçlerde (örn. mahkûmiyetin devamı veya erken tahliye gibi) ve idari kararlarda (örn. pasaporta el konulması veya vatandaşlıktan çıkartılma gibi) önemli kararların kanıt temelli yapılandırılmasına katkı sağlayabilir. Risk analiz uygulamalarının etkisi toplumsal düzeyde de hissedilebilir; bu uygulamalar toplum ve kolluk kuvvetleri arasında gerilimi artırabilir veya kamu kurumları ve kamuoyu arasındaki ilişkileri geliştirebilir. Etkili risk analiz yöntemlerine yönelik ihtiyaçlar değerlendirildiğinde sistematik, yaygın ve delile dayalı risk araştırmaların önemi daha iyi gözlemlenebilmektedir (Buchanan, 2008; s.

188). Adli süreçlerde risk analizlerine olan yaygın ihtiyaca rağmen bu alan uluslararası düzeyde yeteri kadar gelişmiş değildir (Doyle, 2012; s. 38). Risk analizlerinin etkili bir şekilde uygulanması ve üst düzeyde profesyonel standartlara ulaşılabilmesi için bu analizlerin bilimsel araştırma bulgularına dayanması, kuramsal ve yöntemsel olarak iyi yapılandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda farklı risk analiz yöntemlerinin zayıf ve güçlü yönleriyle karşılaştırılması etkili risk değerlendirme araçlarının geliştirilmesi sürecine katkı sağlayacaktır.

Risk Analiz Yöntemleri

Literatürdeki en eski risk analiz yöntemi olan araçsız uzman görüşüne dayalı risk analizlerinin etkinliği yıllarca tartışma konusu olmuştur. Örneğin, bu alanda yapılan öncü araştırmalarda sağlık uzmanlarının araçsız risk değerlendirmelerinin şiddet davranışlarını yaklaşık olarak %95 yanlış öngördüğünü iddia eden çalışmalar bulunmaktadır (Ennis & Emery, 1978; s. 19-22). Ayrıca psikolog ve psikiyatristlerin araçsız risk analiz öngörülerinin sıradan insanların öngörülerinden daha başarılı olmadığı iddia edilmektedir (Faust & Ziskin, 1988; s. 32). Araçsız uzman risk analiz öngörülerinde karşılaşılan sorunlar literatürde farklı yöntemlerin ortaya çıkmasına kaynaklık etmiştir. Risk analizleri genel olarak üç yöntem doğrultusunda yapılmaktadır; (1) araçsız uzman risk analizleri, (2) aktüeryal risk analizleri ve (3) yapılandırılmış uzman risk analizleri (Roychowdhury & Adshead, 2014; s. 77). Bu üç yöntem arasında çeşitli farklılıklar bulunmakla birlikte en önemli ayırım nesnellik ve öznellik boyutundadır. Araçsız uzman risk analizleri tam anlamıyla öznel profesyonel tecrübelerle dayanan öngörülerini kapsarken, aktüeryal risk analizleri kontrol listelerindeki risk faktörlerinin değerlendirildiği belirgin kurallara dayanmakta ve tam anlamıyla nesnel değerlendirmeleri içermektedir. Yapılandırılmış uzman risk analizleri ise nesnellik ve öznellik boyutunda diğer iki yöntemin arasında yer almaktadır (Roychowdhury & Adshead, 2014; s. 77).

Yukarıda belirtildiği gibi araçsız uzman risk analizleri alandaki en eski yöntem olduğu gibi günümüzde de sıklıkla başvuru risk analiz yöntemidir. Bu yöntem doğrultusunda geliştirilen risk analiz araçları büyük ölçüde uzmanların potansiyel riskli bireyle ilgili gözlem, mülakat ve raporlara dayanır ve uygulamada sadece söz konusu risk ile ilgili uzmanlık altyapısına ihtiyaç duyulmaktadır. Psikiyatri kliniğinde tedavi gören bir kişinin şiddet eğilim riskinin belirlenmesi için bir psikiyatristin mesleki tecrübesine dayanarak araçsız risk analizi yapması bu yöntemle örnek olarak verilebilir. Araçsız risk analizleri yapılandırılmamış olmaları ve subjektif muhakemelere dayanmalarının yanında farklı ön yargılara yol açabilmesi nedeniyle eleştirilmektedir (Mossman, 1994; s. 790). Aktüeryal risk analizler araçları ise sadece kontrol risk göstergelerinin değerlendirildiği belirgin ve esnetilmez kurallara dayanan bir yöntem çerçevesinde tasarlanmaktadır. Bu yöntemle göre yapılandırılan risk analiz araçlarındaki risk göstergeleri ve riskler arasındaki

anlamli ilişkiler deneysel araştırma bulgularına göre belirlenmektedir ve bu doğrultuda kodlanan kontrol listeleri belirgin değerlendirmeler yapabilme imknı sağlamaktadır. Aktüeryal risk analiz araçlarında risk göstergeleri istatistiksel hesaplamalar sonucunda yüksek, orta ve düşük risk olarak belirlenebilmektedir. Aktüeryal risk analizleri, karar verme mekanizmalarında üst düzeyde nesnellik sunmalarının yanında, uygulayıcılar arasındaki yüksek güvenilirlik ve tutarlılık sağlayabilmektedir. Diğer taraftan, söz konusu analizlerde risk davranışı ile ilgili risk ve direnç faktörleri arasındaki ilişkiler ancak deneysel araştırma sonuçlarına temellendirilerek bulunabilir ve risk göstergeleri tespit edilebilir. Bu n Őartın yerine getirilmediği aktüeryal risk analizleri her ne kadar istatistiksel formülleri kullanılıyor olsalar da aslında metodolojik olarak araçsız uzman değerlendirmelerinden farklı değildirler (Hart, Michie, & Cooke, 2007; s. 60-61).

Yapılandırılmış uzman risk muhakemeleri aktüeryal ve araçsız uzman değerlendirmelerinin özelliklerini birleştiren bir yöntem olarak tanımlanabilir. Bu yöntemde risk göstergeleri uygulayıcılara sistematik olarak riskleri belirleme ve yorumlamada yol gösterme işlevini yerine getirmektedirler ve analizler sosyal bir çevrede hayatını idame ettiren bireylerin geniş bir bakış açısıyla değerlendirmesi şeklinde yürütülmektedir (Retterberger & Hucker, 2011; s. 91). Dolayısıyla, yapılandırılmış uzman muhakemeleri daha esnek ve birey merkezli olmalarından dolayı belirsizliğin hâkim olduğu koşullarda (rn., gençler arasında radikal şiddetin yaygınlaşması riski gibi) daha etkili ve uygulanabilir çıktılar sağlamaktadır (Retterberger & Hucker, 2011; s. 103).

Risk göstergelerinin bilimsel olarak geçerli ve delil temelli olmaması durumunda risk analizleri keyfi öngörüler halini alır ki bu durum güvenlik uygulamalarda kabul edilemez sonuçlara neden olabilir. Douglas ve arkadaşlarının (2014) geliştirdiği HCR-20V3 risk analiz aracının gelişim süreci iyi yapılandırılmış risk analiz araçlarına örnek olarak verilebilir. Bu model yapılandırılmış uzman risk muhakemeleri yöntemi doğrultusunda geliştirilmiştir ve şiddet eğilimli risk göstergeleriyle ilgili bireyin geçmişi, klinik bulgular ve risk yönetimini içeren 20 risk faktörünün değerlendirilmesini içermektedir (Douglas vd., 2014; s. 94). HCR-20V3 modeli Avrupa ve Kuzey Amerika'da adli, cezaevi ve psikiyatrik yerleşkelerde şiddet eğilimlerinin öngörülmesine yönelik etkili bir şekilde yaygın olarak kullanılmaktadır. HCR-20V3 protokolü geliştirilirken araştırmacılar yaklaşık 2,500 deneysel çalışmayı incelemişlerdir ki, söz konusu çalışmaların yaklaşık 300 tanesi bu modeldeki en az bir risk göstergesi ile doğrudan ilişkili araştırmalardır. Araştırma ekibi ayrıca bu modelin geçmiş sürümlerinin geçerliliği üzerine yapılan araştırmaları incelemiş ve diğer uzman görüşlerine başvurmuştur (Douglas vd., 2014; s. 96-98).

Risk göstergelerinin ve risk davranışlarının işevuruk tanımları [operational definitions] etkili risk analizleri için hayati önem taşımaktadır. Bir risk analiz modeli birbirleriyle bağlantılı olsa bile farklı risk davranışlarında etkili öngörüler sağlamayabilir. Dolayısıyla

öngörülmeğe çalışılan risk davranışının öncelikle işevuruk tanımının yapılması gerekmektedir (Fernandes, Hatfield, & Soames Job, 2010; s. 180-181). Örneğin; tehlikeli araç kullanma üzerine yapılan risk analizlerinde tehlikeli araç kullanma şeklinin ve risk faktörlerinin işevuruk tanımları analiz sonuçlarını doğrudan etkilemektedir. Tehlikeli araç kullanma davranışları aşırı hız, dikkatsiz araç kullanma veya alkollü araç kullanma gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Araştırmalar göre, söz konusu tehlikeli araç kullanma davranışlarını öngören risk gösterge bileşenleri farklılık göstermektedir ve buna bağlı olarak tehlikeli araç kullanma davranışlarını etkili bir şekilde öngörebilen tek bir risk analiz modeli bulunmamaktadır (örn., Sarma vd., 2013; s. 1233-1234).

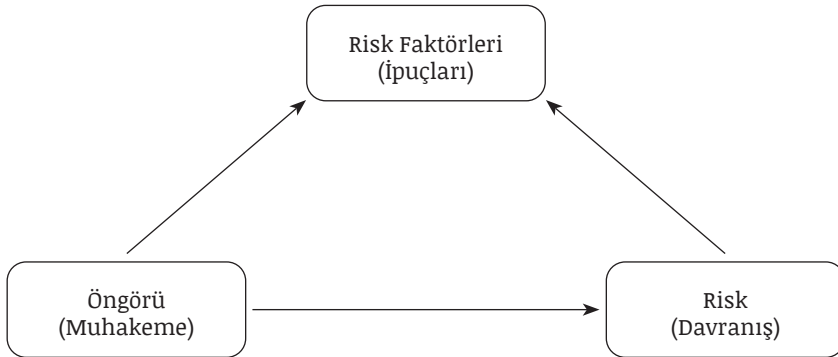
Altı çizilmesi gereken önemli diğerk bir nokta ise risk analiz araştırmaları risk olguları arasındaki farklı ilişkileri ele almaktadır. Bu bağlamda, risk araştırma soruları üç farklı ilişkiyi analiz edebilmektedir (Monahan ve Steadman, 1994; s. 10);

- Risk faktörleri ve risk öngörükleri arasındaki ilişkiler,
- Risk faktörleri ve ilgili riskler arasındaki ilişkiler ve
- Risk öngörükleri ve ilgili riskler arasındaki ilişkiler (Şekil 1).

Söz konusu farklı araştırma soruları şu şekilde örneklendirilir;

- Şiddet içeren radikalleşme risk öngörüsünü hangi risk faktörleri etkilemektedir,
- Hangi risk faktörleri anlamlı düzeyde şiddet içeren radikalleşme riskini öngörmektedir ve
- Şiddet içeren radikalleşme risk öngörükleri ne kadar isabetli sonuçlar sunmaktadır.

Şekil 1. Risk Analiz Araştırma Soruları (Monahan ve Steadman, 1994; s.10)

Yukarıda özetlenen sorularının cevaplandırılması farklı araştırma yöntemleri ile mümkün olabilir. Örneğin, uygulayıcıların risk öngörüklerini nasıl yapılandırdıklarını değerlendirmek için risk faktörleri ve risk öngörükleri arasındaki ilişkiler nicel yöntemler ile incelenmelidir (Doyle, 2012; s. 45-47). Bu konuda yapılan araştırmalara göre uygulayıcılar farklı çalışmalarda sınırlı bir tutarlılık içerisinde ve üzerinde uzlaşma sağlanamamış risk faktörlerini kullanmaktadırlar. Geçmiş şiddet davranışlarından

hâlihazırda sergilenen dürtüsellik [impulsivity], zihinsel ve kişilik rahatsızlıklarının varlığı gibi farklı risk faktörleri günümüzde de şiddet içeren davranışları öngörmek için yaygın olarak kullanılan, fakat aslında uzmanların üzerinde uzlaşma sağlamamış oldukları risk faktörleri arasındadır (Doyle & Dolan, 1996; s. 793-796). Dolayısıyla risk analiz araçlarının etkili bir şekilde kullanılabilmesi için öncelikle ilişkili risk faktörleri ve risklerin işevuruk tanımlarının yapılması ve hâlihazırda kullanılan araçların uygulamada geçerlilik ve tutarlılıklarının gösterilmiş olması gerekmektedir. Bu bağlamda devam eden bölümde gençler arasında şiddet içeren radikalleşmeye yönelik risk analizi örneği kuramsal bir çerçevede değerlendirilmiştir.

Gençler Arasında Şiddet İçeren Radikalleşme Risk Analiz Örneği

Gençler arasında şiddet içeren radikalleşme risk analizleri tehlikenin ayrışık yapısı ve genel olarak radikalleşme tanımlarının test edilebilecek önerileri içermemesinden kaynaklanan zorlukları içermektedir. Farklı radikalleşme türlerinin (etnik, ideolojik radikalleşme gibi) ortaya çıkış noktaları ve amaçlarıyla karşılaştırılabilir nitelikte olmaması söz konusu risk analizlerini daha da karmaşık hala getirmektedir (Herrington & Roberts, 2012; Roberts & Horgan, 2008; aktaran Sarma, 2017; s. 279). Radikal davranışlar birçok farklı risk faktörlerine bağlı olarak ortaya çıkabilir ve bu nedenle radikal gençler risk davranışlarını farklı değişkenlerin etkisi altında sergileyebilirler. Söz konusu karmaşık yapı sadece şiddet içeren radikalleşme örneği ile sınırlı olmayıp adli risk analizlerinin yapıldığı diğer alanlarda da görülebilmektedir. Bu zorluklara rağmen farklı radikalleşme tür ve seviyelerine yönelik ilgili alanlarda daha önce yapılmış olan çalışmalar üzerinden kuramsal çerçeve oluşturularak uygulamaya yönelik ilk adımlar atılabilir. Örneğin, HCR-20V3 (Douglas vd., 2014; s. 98) modelinde bireylerin fiziksel şiddet risk analizlerinde 4 sınıf risk faktörü üzerinden yapılmaktadır;

- Karakteristik özellikler (örn. yaş, cinsiyet, öfke vb.),
- Sahip olunan dezavantajlar (örn. madde bağımlılığı, zihinsel rahatsızlıklar vb.),
- Geçmiş risk davranışları (örn. adli sicil vb.) ve
- Geçmişte yaşanan mağduriyetler (örn. çocuk istismarı mağduriyeti vb.).

HCR-20V3 modelinde kullanılan 4 sınıf risk faktörü aynı zamanda gençler arasında şiddet içeren radikalleşme risk analiz konusunda yapılacak çalışmalar için kavramsal çerçeve sunabilir.

Etkili risk analiz araçlarının yapılandırıldığı öngörü modellerinde bir grup risk faktörünün risk atfedilen davranışlarla bağlantılı [correlative] veya nedensel [causal] ilişkilerinin gösterilmesi gerekmektedir (Roberts & Horgan, 2008; s. 6). Benzer kuramsal çerçeve gençler arasındaki şiddet içeren radikalleşme riski ile ilgili risk faktörlerinin keşfedilmesi için de kullanılabilir. Bu konuda altı çizilmesi gereken önemli nokta şiddet içeren radikalleşme risk analizlerinin başarı düzeyinin bağımsız çalışmalarla test edilmesi gerektiğidir.

Risk analiz araçlarının başarı ölçüsü risk değerlendirme araçlarındaki *hassaslık ve belirginlik* özelliklerinin kapasiteleriyle ilgilidir. Risk analiz araçlarındaki *hassaslık* özelliği risk davranışını sergileyecek kişilerin hangi oranda doğru olarak öngörülebildiği ile bağlantılıdır. Riskli gençler arasında gelecekte şiddet içeren radikalleşme davranışını gösterecek kişilerin (doğru pozitif) önceden belirlenebilmesi risk analizlerinin *hassaslık* özelliğine örnek olarak verilebilir. Diğer taraftan *belirginlik* özelliği ise söz konusu risk davranışını sergilemeyecek olan gençlerin önceden masum olarak (doğru negatif) tespit edilebilmesidir.

Risk analiz araçlarındaki *hassaslık ve belirginlik* özelliklerinin kuramsal temelleri sinyal belirleme teorisine [Signal Detection Theory] dayanmaktadır. Fechner (1966) sinyal belirleme teorisini iki alternatifli zorunlu seçenekler ile bağlantılı olarak kavramsallaştırmıştır. Buna göre sinyallerin tespit edilebilmesi bir taraftan bu sinyallerin yoğunluğuna ve gücüne diğer taraftan ise bu tespitleri yapan kişilerin fiziksel ve psikolojik özelliklerine bağlıdır. Diğer bir ifadeyle, bireylerin çevresel değişiklikleri (sinyalleri) belirleme olasılıkları bu değişikliklerin ne kadar belirgin olduklarına ve ilgili kişilerin söz konusu değişikliğe ne ölçüde ve hangi motivasyonla dikkat ettikleriyle doğru orantılıdır. Sinyal belirleme teorisii II. Dünya savaşı sırasında radar ve sonar operatörlerinin arasındaki yanlış pozitif ve yanlış negatif karar verme eğilimlerin ile bağlantılı bireysel farklılıklar üzerine yapılan çalışmalar sonucunda daha da geliştirilmiştir (Şekil 2'ye bakınız). Bu kuramın öngörülleri doğrultusunda bazı risk analiz uygulayıcıları riskli gençler arasında mümkün olduğu kadar fazla sayıda potansiyel suçluyu belirleyebilmek için *hassaslık* özelliğine önem verirken diğer bazı uygulayıcılar ise riskli gençler arasında mümkün olduğu kadar fazla sayıda masumu belirleyebilmek için *belirginlik* özelliğine ağırlık verebilmektedirler.

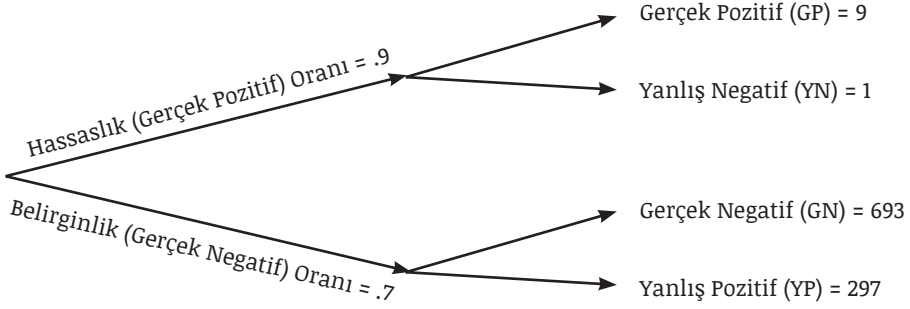
Şekil 2. 2 X 2 İki Alternatifli Zorunlu Seçenek Olasılıkları.

		Sonuç (Risk)	
Öngörü	Doğru Pozitif	Yanlış Pozitif	
	Yanlış Negatif	Doğru Negatif	

Etkili öngörüler sunabilen risk analizlerinin yüksek riskli kişileri belirlerken düşük riskli kişileri ayırması gerekmektedir. Fakat gençler arasında şiddet içeren radikalleşme risk analizlerinde güçlü delil dayanaklarının her zaman bulunmaması ve doğru pozitiflerin (şiddet sergileyecek radikal gençlerin) belirlenememesi durumunun yıkıcı sonuçları birleşince ortaya gözlemlenen genel eğilim şu şekilde özetlenebilir; potansiyel suçluları tespit edebilmek için *belirginlik* özelliği ihmal edilirken *hassaslık* kapasitesine odaklanılmaktadır. Bu şekilde hassas risk göstergelerinin kullanılmasının sonucunda yüksek riskli bireylerin tespit edebilme ihtimali gerçekten artırılmaktadır; fakat bu tür analizlerde belirginlik özelliği ihmal edildiği için aynı zamanda çok sayıda masum kişi

yüksek riskli grup içerisinde etiketlenmektedirler. Ayrıca, bu tür risk analizleri kaynakların boşa harcanması, toplumsal ayrışmanın artması ve toplum içinde kolluk kuvvetlerine güvenin azalması gibi olumsuz sonuçlara da yol açabilmektedir. Diğer taraftan, birçok masum kişinin yüksek riskli grup içerisine alınması sonucunda gerçek yüksek riskli gençler bu geniş kitlenin arasında gizlenebildikleri için bu şekilde yapılandırılan analizlerin kamu güvenliğine katkısı yok denecek kadar azdır (Kebbell & Porter, 2012; s. 218-219). Örneğin, şüpheliler arasında belirli bir terör eylemini gerçekleştirecek gençler %90 oranında doğru olarak tespit edilirken %25 masumun aynı yüksek riskli grup içerisinde belirlendiği risk analiz uygulamasının yapıldığını varsayalım. Söz konusu risk analizi 10 teröristin bulunduğu 1000 kişiye yönelik olarak uygulandığı takdirde 10 teröristten 9 tanesinin yüksek riskli grubunun içerisinde olacağını öngörebiliriz, fakat bu risk analizi aynı zamanda 247 masum kişiyi aynı yüksek riskli grup içerisinde etiketlemektedir. Terör tehlikesinin yıkıcı etkileri düşünüldüğünde 9/247 oranındaki suçlu ve masum sayılarının kabul edilebilir olduğu iddia edilebilir, fakat bu tür risk analizi karar vericilere uygulanabilir öngörüler sunabilmekten uzaktırlar.

Yukarıdaki örnekte verilen hassaslık ve belirginlik özellikleri ile ilgili oranlar aslında 2008 yılında Birleşik Krallıkta Rigby cinayeti ile ilgili yürütülen CONGO risk analiz projesinde tespit edilen oranları yansıtmaktadır. Söz konusu risk analiz projesinde birçok Müslüman genç yüksek risk grubu içerisinde etiketlenmiştir. Rigby cinayeti sonrasında yayınlanan yaklaşık 1000 gazete haberinin incelendiği bir araştırmada söz konusu gazete haberlerinde Müslümanlara karşı önyargılı bir algının hâkim olduğunu bulunmuş ve ayrıca bu dönemde Müslümanlara karşı işlenen nefret suçlarında artış olduğu görülmüştür (Awan ve Rahman, 2016; s. 13). Bu örnekte de görüldüğü gibi iyi yapılandırılmamış ve kanıt temelli olmayan risk analizleri suç faillerinin yakalanma ihtimalini artırmadığı gibi toplum içerisinde olumsuz algıların oluşmasına da neden olabilmektedir. CONGO risk analiz projesinin uygulama amacı "... adli soruşturma kıstaslarının altında kalan fakat risk teşkil eden kişilerin analiz edilmesi" olarak tanımlanmaktadır (ISCP, 2014; s. 23). Bununla birlikte risk analiz öngörülerini uygulamakla sorumlu olan birimin raporuna göre "... risk değerlendirmelerinde yüksek riskli olarak belirlenen kişilerin sayısı süreci etkili bir şekilde yürütemeyecek kadar yüksektir" (ISCP, 2014; s. 23). Bu kavramsal çerçevede risk analiz uygulamalarında önemli iki oran hesaplanmaktadır; pozitif öngörü değeri (PÖD) [positive predictive value] ve negatif öngörü değeridir (NÖD) [negative predictive value]. Risk analizlerinde PÖD yüksek riskli olarak tespit edilen kişiler arasında gelecekte riskli davranışı sergileyecek olanların oranıdır; [PÖD = Doğru Pozitif / (Doğru Pozitif + Yanlış Pozitif)]. Diğer taraftan, NÖD ise risk analizlerinde masumların isabetli olarak düşük riskli gurup içerisinde belirlenme oranıdır; [NÖD = Doğru Negatif / (Doğru Negatif + Yanlış Negatif)] (Şekil 3'e bakınız).

Şekil 3. Risk Analiz Örneğinde PÖD ve NÖD Oranları.**Teröristler (10)****Masumlar (990)**

$$PÖD: 9 / (9 + 297) = .03$$

$$NÖP: 693 / (693 + 1) = 1$$

Şiddet içeren radikalleşme üzerine yapılan risk analiz tartışmaları genel olarak terörist mahkûmlar konusuna odaklanmaktadır ve bu bağlamda yapılan analizler yargı kararları, mahkûm rehabilitasyonu ve topluma yeniden kazandırması gibi konular çerçevesinde uygulanmaktadır (örn. Pressman & Flockton, 2012). Bu yaklaşıma paralel olarak terörist mahkûmların oluşturdukları tehdit değerlendirilmesine yönelik geliştirilen farklı risk analiz araçlarına örnek olarak “Violent Extremist Risk Assessment” (Pressman & Flockton, 2012) ve “The Extremism Risk Guidance 22” (Silke, 2014) verilebilir. Bunun yanında şiddet içeren radikalleşmeyi önlemeye yönelik risk analizleri üzerine çok daha az sayıda araştırma bulunmaktadır (Sarma, 2017; s. 280). Bu çerçevede gençler arasında radikalleşmeyi önlemeye yönelik risk analizlerinde radikalleşmenin farklı şekillerinin ötesinde (etnik, kültürel ve ideolojik gibi) ilgili risk davranışlarının işlevsel tanımları oluşturularak risk analizlerinin öngörü değerleri artırabilir. Ayrıca, yukarıda ifade edildiği gibi yüksek riskli teröristlerin belirlenmesi için yapılandırılmış uzman risk analizlerinin daha işlevsel olmasına rağmen sahada uzun yıllardır araçsız risk analizleri uygulanmaktadır. Rae (2012; s. 1)’ye göre terör konusunda uygulanan araçsız risk analizlerin de genellikle aşağıdaki üç risk faktörü değerlendirilmektedir;

- Etnik veya fiziksel görünümle ilgili faktörler,
- Psikolojik ve patolojik faktörler veya
- Sosyo-ekonomik karakteristikler.

Yukarıda verilen üç risk faktörü çerçevesinde uygulanan risk değerlendirmeleri ırkçı yaklaşımlar olarak ortaya çıkabilmekte ve toplumda belirli bir sosyal grubun suçlu gösterilmesi gibi sorunlu sonuçlar doğurabilmektedir. New York Polis Teşkilatının (NYPD)

eski bir raporundaki şiddet eğilimli radikal genç tanımı bu soruna örnek olarak verilebilir. Bu raporda özellikle terör eylemlerini gerçekleştirmeye yatkın kişiler ataerkil ailelerde yaşayan 15 ve 35 yaş arası Müslüman genç erkekler olarak tanımlanmıştır (Silber & Bhatt, 2007; s. 9). Bu ve benzeri risk analizlerinin ilk bakışta adli uygulamalarında hızlı sonuçlar sağladığı düşünülebilir, fakat yukarıdaki örnekte de ifade edildiği gibi belirginlik özelliğinin çok düşük olması nedeniyle bu tür analizler uygulanabilecek çıktılar sağlamazlar. Örneğin, NYPD tarafından kullanılmış olan risk faktörleri yardımıyla bazı teröristlerin tespit edilmesinin mümkün olabileceği değerlendirilebilir. Gerçekte ise çok sayıda masum genç yüksek risk gurubunun içerisinde terörist olarak etiketlendiği için bu analiz çıktılarının etkin bir şekilde uygulanmasının mümkün olmadığı görülmüştür ve söz konusu rapor toplumun farklı kesimlerinden gelen tepkilerin ardından kısa bir süre sonra uygulamadan kaldırmıştır (Huq, 2010; s. 46-48).

Sosyal psikolojide tutumlar ve davranışlar arasında farklılıklar olduğu uzun zamandır bilinen olan bir konudur (Wicker, 1969). Tutum genel olarak fikir, değer ve insanlar ile ilgili zihinsel eğilimlerdir, fakat davranış ise bireylerin duygu ve düşüncelerini eyleme dönüştürmeleri olarak tanımlanabilir. Radikalleşmenin farklı ortaya çıkış şekillerinin olduğu (etnik, kültürel ve ideolojik gibi) ve radikal tutumlar ile radikal davranışlar arasında farklılıklar bulunduğu değerlendirildiğinde, radikal tutumların radikal eylemlerden ayrıştırılabilecek işevuruk tanımlamaya yönelik kuramsal çerçeveye olan ihtiyaç daha iyi değerlendirilebilir.

Terörizm olgusunun tanımlarındaki görüş farklılıkları sahada yapılan çalışmalar için ciddi bir sorun teşkil etmektedir (Stampnitzky, 2013; s. 45-46). Genel olarak kabul gören, üzerinde mutabık kalınan bir terörizm tanımına ulaşılamamıştır. Ayrıca bazı araştırmacılar radikalleşme kavramını terörizm kavramıyla bir bütün olarak ele almaktadırlar (Neumann, 2008; s. 3). Bu doğrultuda teröristten daha fazla sayıda radikal bireylerin olması nedeniyle radikalleşme ile etkili mücadelenin dolaylı olarak terörizm tehdidini azaltacağı öngörülmektedir (Horgan, 2012). Fakat radikal düşüncelere sahip olan her gencin terör eylemi gerçekleştirmedini ve her teröristin radikal olmadığı bilinmektedir. Devletlerin radikal tehditlere verecekleri aşırı reaksiyonlar istenmeyen zararlar ve yeni tehlikeler ortaya çıkartabilmektedir (McCauley & Moskalenko, 2017; s. 208-209). Aynı şekilde radikal düşünce ve eylem farklılıklarının belirgin bir şekilde ortaya konulmadığı ve radikal fikirlerin hedef alındığı risk analizleri olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Radikal fikirlerin hedef alındığı risk analizlerine Federal Soruşturma Bürosu (F.B.I.) internet sitesinde radikal fikirlere sahip öğrencilerin belirlenmesi için bir süreliğine yürürlükte kalan risk faktörleri örnek olarak verilebilir. Söz konusu risk faktörleri Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanabilir çıktılar sunmadığı gibi Müslümanların da büyük tepkisini çekmiştir ve kısa bir süre sonra yürürlükten kaldırılmıştır (Goodstein, 2015).

Gençlerde şiddet içeren radikalleşme eğilimi riski genel olarak psikolojik bir süreçtir ve dolayısıyla ilgili risk analizlerinde psikolojik değerlendirmeler sürece katkı sağlayacaktır. Örneğin, Horgan ve Horgan (2005; s. 71)'a göre şiddet içeren radikalleşme psikolojisi; (1) terörist olmanın psikolojisi, (2) terörist kalmanın psikolojisi ve (3) terörizmden ayrılmanın psikolojisi olmak üzere üç başlık altında incelenebilir. Uzmanlar, ayrıca, radikal fikirlerden terörizme geçişin üç özelliği bulunduğunu belirtmektedir (Horgan ve Horgan (2005; s. 94-97); İlk olarak terörizme geçiş doğrusal olmayan bir süreçtir. İkincisi, bireylerin sahip oldukları statü veya yaptıkları şeylerle ilgili memnun olmamaları onları radikal fikirlere daha yatkın hale getirmektedir. Bu bağlamda bir yakının kaybedilmesi, sosyal ilişkilerde ayrımcılığa maruz kalınması gibi durumlar bu memnuniyetsizliklere örnek olarak verilebilir. Bu tür deneyimler sosyal psikolojide buzların kırılması [unfreezing] olarak tanımlanmaktadır. Son olarak ise şiddetin teşvik edildiği sosyal ortamlar terör eylemlerinin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmaktadır.

Yukarıda değerlendirilen gençlerde şiddet içeren radikalleşme eğilimi risk analizlerinde öncelikle hedef kitlenin risk ve koruyucu faktörleri belirlendikten sonra etkili uygulama programları tasarlanabilir. Söz konusu risk değerlendirmelerinde risk faktörleri ve riskler arasındaki öngörüler ampirik araştırmalar üzerine temellendirilmesi gerekmektedir veya en azından kuramsal bir çerçeve içerisinde değerlendirilmelidir. Bu bağlamda Çukur'un (2019; s. 13) sosyal müdahale programlarını uygulama çerçevesinde geliştirdiği model şiddet içeren radikalleşme eğilimleri ile ilgili risk analizleri ve müdahale programlarına kuramsal bir çerçeve sunmaktadır (Şekil 4'e bakınız).

Şekil 4. Şiddet İçeren Radikalleşme Eğilimi Risk Analizi Ve Müdahale Programları Modeli (Çukur, 2019; s. 13).

Bu modelde görüldüğü gibi başarılı bir risk analizinin ilk aşaması; gençlerde şiddet içeren radikalleşme eğilim riski konusunda ülkedeki mevcut durum ile risk ve koruyucu faktörlerin belirlenmesidir. Bu konuda Türkiye’de ülke temelli çalışmalar mevcut değildir. Ülke genelinde paydaşlar ile birlikte yapılacak (örn., Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları gibi) çalışmalarla müteakip düzenleme ve uygulamaya geçilmesinin şiddet içeren radikalleşme eğilimiyle mücadeleye katkısının olabileceği ilgili alanlardaki (madde bağımlılığı ve akran zorbalığı vb.) uygulamalar doğrultusunda ön görülebilir. Örneğin, adli ve idari soruşturma süreçlerinde öğretmenler sınıflarındaki öğrencilerde şiddet içeren radikalleşme erken uyarı belirtilerini tespit etme doğrultusunda eğitim alabilir ve ihtiyaç halinde başvurabilecekleri programlar hayata geçirilebilir. Ülke temelli çalışmalar sayesinde riskin yaygınlığı, artış hızı ve risk grupları daha net belirlenebilir ve aynı zamanda risk önleme ve müdahale programlarının etkinliği kanıt-temelli değerlendirmelerle ölçülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Risk analizleri genel olarak adli ve idari süreçlerde karar vericiler ve uygulayıcılar için öngörülerini temellendirebilecekleri önemli araçlar olarak tanımlanabilir. İlgili davranışın gelecekte görülme ihtimalinin öngörülmesinin yanında, risk analizleri aynı zamanda sistematik veri toplamanın sağlanması ve verilerin bilimsel bulgular ışığında işlenmesi gibi birçok kazanım da sunmaktadır. Ayrıca, sistematik risk analizleri belirgin denetim izi bırakılmasına kaynaklık etmekte ve karar vericilerin hukuki sorumlulukları ile ilgili kararlarını gerekçelendirebilmelerini sağlamaktadır. Yapılandırılmış risk muhakemelerinin uygulayıcılardaki olası önyargıları azaltma etkileri de bulunmaktadır. Belirli risk konularında deneysel çalışmaların bulunmaması veya çok az sayıda araştırma yapılmış olması kanıt temelli risk analizlerinden kaçınılması için geçerli bir neden olarak görülmemelidir. Güçlü ampirik veri tabanının olmadığı zamanlarda bile risk analizleri benzer alanlarda geçerliliği gösterilmiş kuramlar çerçevesinde gerçekleştirilebilir (örn., Herrington & Roberts, 2012). Bu konuda altı çizilmesi gereken önemli nokta gençlerde şiddete yönelik radikalleşme eğilim riskinin potansiyel yıkıcı tehlikeleri nedeniyle risk değerlendirme ölçeklerinde *hassaslık* özelliğini geliştirmek amacıyla *belirginlik* özelliğinin göz ardı edilmemesi gerektiğidir. Etkili risk analizleri yüksek risk grubundaki bireyleri belirleyebildiği (hassaslık özelliği) gibi düşük risk grubundaki kişileri ayırıştırabilirdir (belirginlik özelliği). Belirginlik özelliği ihmal edilen risk ölçekleri çok sayıda masum insanı yüksek risk grubunun içine alacağı için bu tür uygulamalar hem kaynak israfına neden olabilmekte hem de gerçek suçluların masum kitlelerin arasında saklı kalabilmesi nedeniyle kamu güvenliğine katkısı yok denecek kadar azdır.

Risk analiz yöntemleri arasında araçsız uzman risk analizlerinin uygulamaya konulması en kolay ve aynı zamanda en eski yöntem olmakla birlikte diğer yöntemlere kıyasla

düşük öngörü başarısı, bireysel önyargılara açık olması ve sistematik olmaması gibi nedenler ciddi eleştirilere sebebiyet vermiştir. Diğer taraftan, aktüeryal risk analiz yöntemleri risk faktörleri ve riskler arasındaki ilişkilerin deneysel çalışmalara temellendirildiği durumlarda etkili bir şekilde yürütülebilmektedir. Yapılandırılmış uzman risk muhakemeleri ise şiddet içeren radikalleşme gibi ayrışık yapısı olan risklerle ilgili analizlerde daha esnek ve birey merkezli olmalarından dolayı uygulanabilir risk öngörülerini sunmaktadırlar.

Yapılandırılmış uzman risk analiz araçlarının oluşturulmasında ilgili risk konu uzmanı, psikolog, kodlama uzmanı ve uygulayıcılardan oluşan çok disiplinli çalışma grupları sürece önemli katkılar sunabilir. Çok disiplinli ekip çalışması sonucunda ilgili riskler birçok farklı boyutta değerlendirilebilir ve geliştirilen risk analiz modeli kodlama uzmanları tarafından programlanıp hizmet içi eğitimler ile uygulayıcıların kullanımına hızlı bir şekilde sunulabilir. Bu çerçevede söz konusu risk analiz araçlarının geliştirilmesi, uygulanması ve öngörülerin tutarlılıklarının ölçülmesi gibi süreçler kanıt temelli değerlendirmeler doğrultusunda tasarlanmalıdır.

Sonuç olarak, kuramsal ve yöntemsel olarak iyi yapılandırılmış gençler arasında şiddet içeren radikalleşme eğilim risk analizleri yardımıyla kamu güvenliğinin sağlanması yanında bireysel özgürlüklere orantısız müdahalelerinin önüne geçilmesi mümkün olabilir. Ülkemizde gençler arasında şiddet içeren radikalleşme halihazırda kamu güvenliğini tehdit eden bir risk olmayabilir; fakat Avrupa ve Kuzey Amerika'da gençler arasında bu tehdidin yaygın olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'de bu tehlikeye yönelik yapılandırılmış uzman risk analiz araçlarının geliştirilmesinin önemi daha iyi değerlendirilebilir.

The Examination of Risk Analysis Methods Based on Psychology: The Case of Violent Radicalization Risk Among Youth

*Ahmet Demirden**

Extended Summary

Risk assessments are vital tools for decision makers and practitioners working in forensic settings. In addition to providing significant prediction power for specific behaviors, effective risk assessment tools have additional benefits in that they enable information to be systematically collected and processed. Risk assessment tools facilitate both information processing and decision making and aid stakeholders manage potential decision-making biases. The process of actuarial risk assessment methods utilizes statistical techniques to analyze the relationship between risk factors and the behavior of interest; however, these methods require a strong theoretical foundation during judgment and case formulation. As diverse fields, including law enforcement and mental health settings, have shown substantial interest in forensic risk analysis, the demand for conceptually clear and methodologically well-structured approaches to risk assessments has become more prominent in recent years. For instance, the development of effective risk assessment tools for violent radicalization is a significant public security concern. The impacts of risk assessment tools are noteworthy; for instance, high risk individuals may be discharged from custody prematurely only to commit more violent acts or, conversely, innocent people may face unnecessary restrictions on their freedom because of ineffective risk assessment tools. In terms of methodology, risk assessment tools can be classified

* PhD, Turkish National Police Academy, The Institute of Forensic Sciences, Department of Criminalistics, Ankara/Turkey, ahmet.demirden@pa.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2864-3692

under three overarching methods, namely, unaided professional judgments, actuarial approach, and structured professional judgments. Though these three methods differ in their number of dimensions, the most important difference lies in subjectivity versus objectivity. On the one end of the spectrum, unaided professional judgments involve risk predictions based solely on professionals' experience and knowledge of the individual being assessed. On the other end of the spectrum, actuarial tools use a highly prescriptive and objective method to risk assessment based on checklists of risk indicators.

Risk assessment research also explores different research questions in relation to risk factors, risks, and judgments. For instance, research questions may focus on the possible relationship between risk factors and judgment, between judgment and outcome (risk), or between risk factors and outcome. The objective of this paper is twofold. First, three general risk assessment methods are discussed in relation to their strengths and limitations. Second, a conceptual framework for assessing the risk of violent radicalization tendencies in juveniles is presented as an applied risk assessment example. The results indicate that compared to unaided professional judgments or actuarial approaches, structured professional judgments are more effective in assessing the risk of violent radicalization in juveniles because of the threat's heterogeneous nature.

This paper argues that a lack of empirical evidence should not be used as an excuse to avoid designing risk assessment tools. Even in the absence of a strong empirical base, risk assessment can be guided by theories, including those validated in other related settings. Also, previous research and theory suggest that training in risk assessment methods has the potential benefit of improving knowledge of the hazard and associated risks, analytic skills, and confidence in completing risk assessments (e.g., Storey et al., 2011). Supervision by more experienced staff is also of great value in this context. There are values of risk assessment protocols beyond the identification of risk factors. First, risk assessment protocols might provide a clear audit trail that articulates the basis for each decision made, thus protecting the evaluator from unfair criticism later, should an individual turn to violence. Second, they might enhance the effectiveness of evaluators who are new to the role and who can use the system, training, and support material to maximize their effectiveness. They might also establish a minimum information requirement. Risk assessment practitioners can be empowered not to form an opinion on risk where the quality and quantity of the information available is clearly insufficient to do so. Finally, risk assessment tools might become part of a shared and coherent risk management strategy both within and across agencies, leading to a clarity of purpose. In Turkey, violent radicalization among youth currently does not appear to be a high-risk public threat; however, given that various types of radicalization (e.g., ethnic, ideological) are prevalent in Europe and North America, we should work on developing structured professional risk assessment tools in Turkey.

Kaynakça/References

- Awan, I. & Rahman, M. (2016). Portrayal of Muslims Following the Murders of Lee Rigby in Woolwich and Mohammed Saleem in Birmingham: A Content Analysis of UK Newspapers, *Journal of Muslim Minority Affairs*, 36(1), 16-31. <https://doi.10.1080/13602004.2016.1147151>
- Buchanan, A. (2008). Risk of violence by psychiatric patients: beyond the “actuarial versus clinical” assessment debate. *Psychiatric Services*, 59(2), 184-190. <https://doi.10.1176/ps.2008.59.2.184>
- Çukur, C.; s. (2019). Uygulamalı sosyal psikoloji: Temel kavramlar, ilkeler ve yöntem. C. Ş. Çukur ve G. Sayılan (Ed.), *Uygulamalı Sosyal Psikoloji içinde* (s. 3-51). Ankara: Nobel.
- Douglas, K., Hart, S., Webster, C., Belfrage, H., Guy, L., & Wilson, C. (2014). Historical- Clinical-Risk Management-20, Version 3 (HCR-20 V3): Development and Overview. *International Journal of Forensic Mental Health*, 13, 93-108. <https://doi.10.1080/14999013.2014.906519>.
- Doyle, M. (2012). Risk Research. In Sheldon, K. (Ed.), Davies, J. (Ed.), Howells, K. (Ed.), *Research in Practice for Forensic Professionals* (p. 37-59). London: Routledge, <https://doi.org/10.4324/9780203805329>
- Doyle, M. & Dolan, M. (2006). Evaluating the validity of anger regulation problems, interpersonal style, and disturbed mental state for predictions inpatient violence. *Behavioral Sciences and Law*, 26(6), 783-798. <https://doi.10.1002/bsl.739>
- Ennis, B. J. & Emeri, R. D. (1978). *The rights of mental patients*. New York: Avon Books
- Faust, D. & Ziskin, J. (1988). The Expert Witness in Psychology and Psychiatry. *Science New Series*, 241(4861), 31-35. <https://doi.10.1126/science.3291114>
- Fernandes, R., Hatfield, J., & Soames Job, R. F. (2010). A systematic investigation of the differential predictors for speeding, drink-driving, driving while fatigued, and not wearing a seat belt, among young drivers. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behavior*, 13(3), 179–196. <https://doi.org/10.1016/j.trf.2010.04.007>
- Fechner, G. T. (1966). *Elements of psychophysics*, H. E. Adler (tr.). New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Goodstein, L. (2015). F.B.I. tool to identify extremists is criticized. *New York Times*. Retrieved from <http://www.nytimes.com>
- Hart; s., Michie, C., & Cooke, D. (2007). Precision of actuarial risk assessment instruments: evaluating the ‘margins of error’ of group v. individual predictions of violence. *British Journal of Psychiatry*, 190(49), 60-65.
- Helmus, L., Hanson, R. K., Babchishin, K. M., & Thornton, D. (2015). Sex offender risk assessment with the Risk Matrix 2000: Validation and guidelines for combining with the STABLE-2007. *Journal of Sexual Aggression*, 21(2), 136-157. <https://doi.org/10.1080/13552600.2013.870241>
- Herrington, V., & Roberts, K. (2012). Risk Assessment in counterterrorism. In U. Kumar, & M. K. Mandal (Eds.), *Countering terrorism: psychosocial strategies* (pp. 282-304). New Delhi ; Thousand Oaks: SAGE Publications
- Horgan, J., Horgan, J (2005). *The psychology of terrorism*. London, United Kingdom: Routledge.
- Horgan, J. (2012). *Discussion point: The end of radicalization?* Erişilen site National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism website: <http://www.start.umd.edu/news/discussion-pointend-radicalization>
- Huq, A. (2010). Modelling terrorist radicalization the new face of discrimination: Muslims in America. *Duke forum for law and social change*, 39, 41-69.

- ISCP. (2014). *Report on the intelligence relating to the murder of Fusilier Lee Rigbi*. London, UK: Williams Lea Group
- Kebbell, M. R., & Porter, L. (2012). An intelligence assessment framework for identifying individuals at risk of committing acts of violent extremism against the West. *Security Journal*, 25(3), 212–228. <https://doi.org/10.1057/sj.2011.19>
- McCauley, C., & Moskalkenko; s. (2017). Understanding Political Radicalization: The Two-Pyramids Model. *American Psychologist*, 72(3), 205–216. <https://doi.org/10.1037/amp0000062>
- Monahan, J., & Steadman, H. J. (1994). *The John D. and Catherine T. MacArthur Foundation series on mental health and development violence and mental disorder: Developments in risk assessment*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.
- Mossman, D. (1994). Assessing predictions of violence: being accurate about accuracy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62, 783–792. <https://doi:10.1037//0022-006x.62.4.783>
- Neumann, P. (2008). *Perspective on radicalization and political violence*. London:
- ICSR Silber, D., Bhatt, A. (2007). *Radicalization in the West. The homegrown threat*. New York: NYPD Intelligence Division.
- Pressman, E., & Flockton, J. (2012). Calibrating Risk for Violent Political Extremists and Terrorists: The VERA 2 Structured Assessment. *The British Journal of Forensic Practice*, 14(4). <https://doi:10.1108/14636641211283057>.
- Rae, J.A. (2012). Will it Ever be Possible to Profile the Terrorist? *Journal of Terrorism Research*, 3(2), p. none. <http://doi.org/10.15664/jtr.380>
- Retterberger, M., & Hucker; s. J. (2011). Structured professional guide-lines: International applications. In D. P. Boer, R. Eher, L. A. Craig, M. H. Miner, & F. Pfafflin (Eds.), *International Perspectives on the assessment and treatment of sexual offenders: Theory, practice, and research* (pp. 85–110). Chichester, United Kingdom: Wiley
- Roberts, K., & Horgan, J. (2008). Risk assessment and the terrorist. *Perspectives on Terrorism*, 2(6). <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/38/html>
- Roychowdhury, A., & Adshead, G. (2014). Violence risk assessment as a medical intervention: ethical tensions. *The Psychiatric Bulletin*, 38(2), 75–82. <https://doi.org/10.1192/pb.bp.113.043315>
- Sarma, K. M., Carey, R. N., Kervick, A. A., & Bimpeh, Y. (2013). Psychological factors associated with indices of risky, reckless and cautious driving in a national sample of drivers in the Republic of Ireland. *Accident; analysis and prevention*, 50, 1226–1235. <https://doi.org/10.1016/j.aap.2012.09.020>
- Sarma, K. (2017). “Risk Assessment and Prevention of Radicalization from Nonviolence into Terrorism. *American Psychologist*, 72(3), 278–288. <https://doi.org/10.1037/amp0000121>
- Silke, A. (2014). Risk assessment of terrorist and extremist prisoners. In A. Silke (Ed.), *Prisons, Terrorism and Extremism: Critical Issues in Management, Radicalization and Reform* (pp.108–121). Abington, UK: Routledge
- Stampnitzky, L. (2013). The invention of terrorism and the rise of the terrorism expert. IN *Disciplining terror: How experts invented ‘Terrorism’*(s. 21–48). Cambridge: Cambridge University Press.
- Storey, J. E., Gibas, A. L., Reeves, K. A., & Hart; s. D. (2011). Evaluation of a violence risk (threat) assessment training program for police and other criminal justice professionals. *Criminal Justice and Behavior*, 38(6),554–564. <https://doi.org/10.1177/0093854811403123>
- Wicker, A. W. (1969). Attitudes versus actions: The relationship of verbal and overt behavioral responses to attitude objects. *Journal of Social Issues*, 25(4), 41–78.